

Slavenski dom

Ste. 209

V Ljubljani, sredo 15. septembra 1937

Leto II.

Osemndnevno narodno žalovanje v češkoslovaški republiki

Pogreb predsednika Masaryka bo 21. septembra

Praga, 15. septembra. o. Pogreb pokojnega predsednika Osvoboditelja T. G. Masaryka bo 21. septembra. Vlada je izdelala že v glavnem ves program za pogreb. Sprevod bo krenil iz prškega grada po vseh glavnih prestolnih ulicah. Predsednika Osvoboditelja Masaryka bodo začasno pokopali na malem pokopališču v Lanih. Krsto s posmrtnimi ostanke predsednika Masaryka bodo položili poleg krste njegove pokojne žene. Kje bodo dokončno počivali posmrtni ostanke predsednika Masaryka, bodo določili kasneje. Od 18. do 20. septembra bodo posmrtni ostanke ležali na mrtvaškem odru v praškem gradu.

V sobi, kjer na železni postelji počiva predsednik Masaryk, ni na stenah nobene slike ali pa okrasja. Ob kovinski nočni omarici, ki je običajna v vojnih bolnišnicah, stoji sin in hčerka z ostalimi člani družine. Samo nekaj sveč osvetljuje lice tistega, ki se je dva dni boril s smrtjo tako, kakor se je vse življenje boril proti laži.

ČTK: Praška radijska postaja je včeraj začela oddajati že jutraj ob 6. vesti o smrti predsednika Masaryka. Kmalu po 6. so se pojavile na hišah že črne zastave.

Zadnje zdravniško poročilo, ki je bilo objavljeno ob 4.40, pravi, da je ugotovljena smrt velikega pokojnika. Dihanje je zastalo ob 3.27, srce pa je prenehalo biti ob 3.29.

Brž ko je predsednik izdihnil, so ga člani njegove družine poljubili na roko in čelo, predsednik dr. Beneš pa na čelo. Ministrski predsednik dr. Milan Hodža se je globoko poklonil. Masarykova hčerka Alice je prosila osebnega zdravnika pokojnika, dr. Meixnerja, da naj zatisne oči pokojnemu predsedniku.

Na češkoslovaškem so takoj razglasili splošno narodno žalost. Oblasti so vrhu tega pozvale vse podrejene ustanove in zasebnike, naj razobesijo črne zastave. Zastave ostanejo na pol droga še ves dan pogreba do osmih zvečer.

Na mrtvaški oder pokojnika so položili bele in rdeče rože. Okrog mrtvaškega odra tvorijo častno stražo bivši češkoslovaški legionarji, ki so se borili v Franciji s francosko vojsko. Velikega pokojnika bodo balzamirali. Kipar Makovski bo posnel njegovo posmrtno maske.

Praška radijska postaja je oddala včeraj jutraj najprvo nekaj žahnih koračnic, nato pa je razglasila vest o smrti pokojnega Masaryka najprvo v češčini, nato v ruščini, nemščini in madžarsčini.

Novinarjem, ki so čakali poročil o boleznih pokojnega Masaryka, je vest o pokojnikovi smrti sporočil njegov sin, Jan Masaryk z besedami: Oče je umrl ob 3.29.

Žalost pri Zvezi narodov

Ženeva, 15. septembra. AA. Havas: Smrt predsednika Masaryka je napravila na kroge Zveze narodov globok vtis. O pokojniku je na skupščini spregovoril predsednik Aga-Kan. V svojem govoru je omenjal, kolikšno vlogo je igral Masaryk na narodnem in mednarodnem polju. Nato je poveljeval Masaryka in njegovo vero v Društvo narodov. V Masaryku, je dejal predsednik, pozdravljamo skupščina svojega iskrenega prijatelja in enega izmed največjih umov, kar jih je rodilo človeštvo. Skupščina se s simpatijo priključuje bolezni češkoslovaškega naroda. Nato so navzočni vstali in z enominutnim molkom izkazali pokojniku čast.

Trgovska pogajanja s Francijo

Pariz, 15. septembra. AA. Včeraj so se v Parizu začela trgovska pogajanja med Jugoslavijo in Francijo. Pogajanja imajo namen izdelati nov trgovski sporazum med obema državama.

Francoski listi pišejo zelo obsirno o teh pogajanjih, posebno snočnja »Information« podaja v celoti ves problem trgovskih odnosov med obema državama. List piše, da je bila Jugoslavija do zadnjega leta ena izmed redkih držav, ki je v Franciji več kupovala kot pa prodajala. V tem letu pa se je položaj popolnoma spremenil in je bilanca trgovine med Jugoslavijo in Francijo zelo aktivna. Kliring bo zamenjan s sistemom, ki se že uporablja v plačilih med Francijo in Nemčijo in med Francijo in Madžarsko.

Danska kraljica je težko obolela, tako da so jo nemudoma prepeljali v neki sanatorij v Kopenhagenu.

Francija naj pomaga španski ljudski fronti

Pariz, 15. septembra. o. »Matin« priobčuje razgovor svojega sodruidnika z voditeljem španskih socialistov Largo Caballero, »španskim Leninom«. Caballero se kot španski zastopnik udeležuje kongresa socialističnih strokovnih zvez v Parizu. V razgovoru je Caballero poudaril, da je razpoloženje vladnih čet odlično in da prebivalstvo, kar ga je pod valencijsko vlado, ne želi nič drugega, kakor bojevati se. Namen njegove poti v Pariz ni, da bi iskal prijatelja med socialističnimi strokovničarji in tudi ne, kakor pišejo nekateri listi, da bi s pomočjo voditeljev francoskega delavstva pritisnil na francosko vlado, da bi posredovala naravnost in z oboroženo silo v španskem sporu. Ker pa ves svet ve, da Italija in Nemčija podpirata nacionaliste, zato zahtevamo, da Francija in Anglija s tem računata in se zavesta nevarnosti, ki ji ima od tega vmešavanja Italije in Nemčije grozi. Valencijska vlada je v 14-mesečni vojski sama odvrčala

češkoslovaški zunanji minister Krofta se je predsedniku in skupščini zahvalil v imenu češkoslovaške vlade in vsega češkoslovaškega naroda za tople izraze simpatij.

Uradno žalovanje v Jugoslaviji

Sožalne brzojavke kneza namestnika

Belgrad, 15. sept. AA. V znak žalosti radi smrti prezidenta Osvoboditelja Masaryka razobesijo vsi državni uradi v Belgradu in v notranjosti kakor tudi jugoslovanska diplomatska in konzularna predstavništva v tujini državne zastave na pol droga.

Brdo, 15. sept. AA. Brzojavka, ki jo je Nj. kr. Vis. knez namestnik Pavle poslal predsedniku češkoslovaške republike dr. Edvardu Benešu ob smrti predsednika republike Masaryka, se glasi:

Njegovi ekscelenci predsedniku češkoslovaške republike, Praga. — Tužno vest o smrti Tomaža Masaryka, ustanovitelja češkoslovaške države, me je silno pretresla. V teh boleštnih trenutkih vsega našega naroda prosim vašo ekscelenco, da izvolite sprejeti moje najgloblje sožalje za nenadomestljivo izgubo odličnega češkoslovaškega državnika in znanstvenika, ki je bil takisto tudi naš najzanesljivejši prijatelj v dobrih in slabih časih. Ves jugoslovanski narod sočustvuje s prijateljskim češkoslovaškim narodom. — Pavle.

Nj. kr. Vis. knez namestnik Pavle je poslal sinu predsednika Osvoboditelja Masaryka, g. Janu Masaryku, ob smrti njegovega očeta tole brzojavko:

Prosim vas, da v bolezni, ki je zadela tako hudo vas in ves češkoslovaški narod zaradi izgube vašega velikega očeta, sprejmete moje najiskrenejše sožalje. — Pavle.

Sožalje dr. Korošca

Belgrad, 14. septembra. m. Notranji minister dr. Korošec je poslal rodbini predsednika Osvoboditelja češkoslovaške republike v Prago sledečo sožalno brzojavko:

Ob priliki smrti predsednika Osvoboditelja češkoslovaške republike in sobojnika iz težkih

Brž, ko je izvedel za smrt Masaryka, je češkoslovaški zunanji minister dr. Kamil Krofta sklenil odpotovati v Prago. Po Masarykovem pogrebu se bo vrnil v Zenevo, to je prihodnja sredo.

Sožalje dr. Stojadinovića

Belgrad, 14. septembra. Ob smrti predsednika Masaryka je predsednik ministrskega sveta in zunanji minister dr. M. Stojadinović poslal predsedniku češkoslovaške vlade tole brzojavko:

Predsedniku češkoslovaške vlade njegovi ekscelenci dr. Milanu Hodži, Praga. — Vest o smrti prvega Osvoboditelja češkoslovaške republike Tomaža Masaryka, me je globoko presunila. Prosim vas, da prejmete z moje strani in s strani kraljevske jugoslovanske vlade izraze najtoplejšega sožalja. V trenutku, ko je bratska Češkoslovaška izgubila tvorca svoje nove zgodovine, želi z njo deliti žalost ves jugoslovanski narod, kakor je tudi veliki Masaryk spadal med najbližje sodelavce tvorcev zedinjene Jugoslavije in med najiskrenejše prvotne bratstva in prijateljstva med obema državama. — Predsednik vlade in zunanji minister dr. M. Stojadinović.

Brzojavka dr. Natlačena

Ljubljana, 15. septembra. Ban naše banovine dr. Marko Natlačen je poslal rodbini pokojnega predsednika Masaryka naslednjo sožalno brzojavko:

»Povodom smrti velikega prezidenta in ustanovitelja češkoslovaške republike g. T. G. Masaryka pošiljam v svojem imenu in v imenu prebivalstva poverjene mi banovine iskreno sožalje. Veliki duh predsednika Masaryka naj spremlja in vodi češkoslovaško republiko do vedno novih uspehov v slavno bodočnost.« — Dr. Marko Natlačen.

Italija je odklonila sodelovanje pri sredozemskem nadzorstvu „ker se noče dati ponižati“

Rim, 15. sept. o. Na povabilo francoske in angleške vlade naj bi sodelovala pri varstvu plovbe na Sredozemskem morju, je Italija včeraj odgovorila, da tega ne more storiti, ker je sporazum v Nyonu tak, da ga Italija ne more sprejeti. Odgovor, ki ga je italijanska vlada dala Angliji in Franciji, poudarja, da so italijanske koristi na Sredozemskem morju tolike, da se Italija ne more zadovoljiti s sporazumom, ki jo dela enako katehizirani sredozemski državi. Po nyonskem sporazumu pa bi Italija smela nadzorovati samo svoje obalne predele v Tirenskem morju, vse drugo nadzorstvo na Sredozemlju pa bodo izvajale francoske in angleške ladje. To pomeni za Italijo ponižanje.

Iz poučenih krogov poročajo, da bi Italija kljub tej odklonitvi morda le sodelovala, če bi ji Francija in Anglija priznali pri nadzorstvu enake pravice, kakršne bo imelo njuno brodogradništvo.

Sklepi za varstvo plovbe na Sredozemlju - podpisani

Ženeva, 15. septembra. Včeraj ob 12.30 so zastopniki Velike Britanije, Francije, sovjetske Rusije, Egipta, Balkanske zveze in Bolgarske — podpisali nyonski dogovor, ki se glasi:

Ker so se med španskim epopadom v Sredozemskem morju ponavljali napadi podmornic na trgovske ladje, ki ne pripadajo ne eni ne drugi stranki v Španiji;

ker nasprotujejo ta dejanja najosnojejšim načelom človečnosti in ker jih je treba označiti za roparska dejanja;

ker ni nadalje mogoče dovoliti eni ali drugi, v Španiji se boreči stranki pravic vojnih sil, in nadzorstvo nad trgovsko plovbo v Sredozemskem

morju, je treba, ne da bi s tem posegali v pravice posameznih držav, določiti v prvi vrsti posebne skupne ukrepe proti nastopom podmornic:

Zato so se od svojih vlad pooblaščenih podpisani zastopniki sestali na nyonski konferenci od 9. do 14. septembra 1937 in sprejeli naslednje sklepe, ki stopijo takoj v veljavo:

1. Sodelujoče države bodo dostavile svojim pomorskim silam navodila, naj varujejo vsako trgovsko ladjo, ki ne pripada eni izmed obeh v Španiji borečih se strank.

2. Vsako podmornico, ki napade takšno ladjo se naj napade in po možnosti uniči.

3. To navodilo naj izvajajo tudi proti vsaki podmornici, ki bi jo srečali na kraju, kjer bi bila ladja, ki ne pripada nobeni stranki v Španiji.

4. Zaradi praktične izvedbe gornjih sklepov so sodelujoče države sprejele naslednje določbe:

a) V zahodnem delu Sredozemskega morja do Malteškega preliva in na tirenskem področju pripada izvedba teh nalog na odprtem morju in v obalnih vodah angleškemu in francoskemu brodogradništvu.

b) V vzhodnem delu Sredozemskega morja spada: a) ta izvedba v teritorialnih vodah prizadetih vlad v dolžnost dotičnih vlad; b) na odprtem morju, izvzeto Jadransko morje, je do vhoda v Dardanele zaupana angleškemu in francoskemu brodogradništvu. Ostale sodelujoče obrežne države ob Sredozemskem morju so dolžne podpirati ta brodogradništvo na svojih sredstvih, če bi te ladje to zahtevalo.

5. Sodelujoče sile se zaradi lažje izvedbe gornjih določb odpovedujejo uporabi svojih podmornic v Sredozemskem morju.

Izvoz orožja na Kitajsko in Japonsko je s posebnim zakonom prepovedano zunanje ministrstvo Združenih držav.

Vesti 15. septembra

Vojvoda in vojvodinja Kentska sta včeraj z Brda odpotovala v London.

O spremembah v avstrijski vladi se širijo trdovratni glasovi. Spremembe naj bi bile posledice potovanja Schmidta v Berlin.

Pet funtov šterlingov nagrade za psa, ki ga je rešil iz morja, je dobil obrežni čuvaj John William v nekem majhnem angleškem letovišču od društva za varstvo živali. Od društva za reševanje ljudi pa je dobil en funt za to, ker je rešil neko gospo, ki se ji je razbil čoln. Torej le drži, da je pes danes celo uradno več vreden kakor človek.

Gleda atentatov v Parizu ni mogla policija ugotoviti še nič natančnega. Domnevajo pa, da je atentate organizirala Kominterneta, kakor pred kratkim atentat na portugalskega diktatorja Salazarja.

Veliki protijudovski nemiri so bili zadnje dni po vsem Poljskem, ker so nacionalisti začeli pozivati vse poljsko prebivalstvo, naj bojkotira judovske trgovce. Pri demonstracijah je bilo veliko judovskih trgovin požganih in več ljudi ranjenih.

Zaroto proti iraškemu kralju Gaziju je odkrila policija v Bagdadu. Na čelu zarote je bil pred kratkim ustreljeni vodja generalnega štaba Sydk.

Katoliškim misijonom na Kitajskem, ki so zadnje čase veliko trpeli zaradi vojne, je poslal sv. oče znatno denarno podporo.

Dve milijardi lir so že poslali letos italijanski delavci, ki so zaposleni pri raznih delih v Abesiniji.

Iz višine 6000 metrov je skočil včeraj s padalom na letališču v Vitergu italijanski letalski podtanjnik general Valle. Padal je 75 minut.

Vojvoda Windsorski je včeraj odpotoval iz Budimpešte na Dunaj.

God bolgarskega prestolonaslednika Simeona so praznovali včeraj v Sofiji s svečano službo božjo in razsvetljavo.

Mussolini bo potoval v Berlin baje z vlakom. Iz Rima bo odšel 25. septembra in dospel v Berchtesgaden 26. jutraj. Od tu pojde v München in Berlin ter na nemške vojaške vaje. Pred odhodom bo še enkrat obiskal Hitlerja v Berchtesgaden.

Turčija prosi pri Zvezi narodov, da bi jo na sedanjem zasedanju spet izvolili v Svet zveze, češ da to zahteva njen položaj na Sredozemlju, ki je danes za evropski mir najvažnejše.

Za novega nadškofa v Sevilji je sv. oče imenoval toledskega nadškofa in kardinala Segura, ki se je umaknil iz Španije ob propadu monarhije ter potem skozi živel v Rimu.

Brat japonskega cesarja prince Čičibu je včeraj odpotoval iz Bremena v London. Pred odhodom iz Nemčije je dejal časnikarjem, da je nemški napredek v vojski, tehniki in športu naredil nanj globok vtis.

Sporazum za varstvo plovbe na Sredozemlju so podpisali včeraj popoldne v Nyonu zastopniki vseh držav, ki so se udeležile konference.

Vojaške športne tekme Male zveze so se končale včeraj v češkem Kraljevem Gradcu. Prebivalstvo je zastopnikom vseh treh vojsk priredilo velike manifestacije.

Vse članice ZN naj finančno in vojaško podpro Kitajsko proti Japonski, če Japonska ne bo takoj ustavila svojih nasilij nad Kitajsko. Tako resolucijo je sklenil osrednji odbor Zveze društev za Zvezo narodov.

Nove korake za ohranitev svetovnega miru namerava narediti baje predsednik Združenih držav Roosevelt. Vsaj tako poročajo tisti, ki mislijo, da bo kdo mir ohranil s »koraki«.

V vsaki diviziji kitajske južne vojske je po 20 sovjetskih višjih častnikov za učitelje.

O palestinskem vprašanju se bodo razgovarjali najbrž danes pri Zvezi narodov. Palestinsko zadevo so spravili pred Zvezo narodov judje, ki imajo tam veliko zastopnikov in zagovornikov.

Zdravje danske kraljice se je včeraj izboljšalo v toliko, da ni neposredne nevarnosti za njeno življenje.

O nyonskem sporazumu je sredi predaval v Zenevi angleški zun. minister. Predavanje so prenašale vse angleške radijske postaje.

780 italijanskih vojakov se je izkrcalo pred dvema dnevoma v Šangaju. Vojaki so dospeli iz Addis Abebe. V Šangaju so jih zastopniki evropskih vojsk navdušeno pozdravili, saj so se s tem evropske vojske v Šangaju znatno promnožile.

12 častnikov iz generalnega štaba Bele Rusije so prišli v Smolensku. Vsi bodo prišli zaradi vohunstva pred vojaško sodišče, ki jih bo nedvomno obsodilo na smrt.

Bivši španski prestolonaslednik grof Cavadonga se je v Havanni na Kubi ločil tudi od svoje žene. V dobrega pol leta se je ta vzorni knežji zakonec dvakrat tožil za ločitev zakona in tako dosegel poseben rekord.

Zaradi kmečkih nemirov na Poljskem je vlada preimela štiri pokrajinske upravitelje ter 18 glavarjev. Od zaprtih kmetov so jih dozdej izpustili 260.

Za predsednika zbora Zveze narodov so včeraj enoglasno izvolili glasovitega indijskega športnika ter milijarderja Aga Kana.

100.000 frankov nagrade je razpisala francoska vlada za tistega, ki bi mogel dati natančne podatke o zločincih, ki so organizirali strašne atentate v Parizu.

450 primerov kolere so našli zadnje dni v šangajski francoski četiri. Do zdaj je umrlo za kolero 60 francoskih državljani.

Neguševo odposlanstvo se sedanega zasedanja Zveze narodov ni udeležilo zaradi tega, ker je neguš mnenja, da ne bo prišlo do razprav o nobenem vprašanju, ki bi zanimalo njega. Tako je sporočil Svetu ZN.

Pri začetni seji Zveze narodov je včeraj govoril predsednik valencijske vlade Negrin in povdarjal, da nekatere države neprestano kršijo načela mednarodnega prava. Zveza narodov ni bila zmožna, da bi odstranila vojno nevarnost. To najmočnejše čuti republikanska Španija.

